

سفر به دور دنیا برای تکمیل نخستین مرکز اسناد علوی

گفت و گوبا معلم باز نشسته‌ای که طی چند دهه و با سفر به گوشه و کنار جهان کتابخانه‌ای جامع و تخصصی درباره امام علی (ع) را راه اندازی و اداره می کند

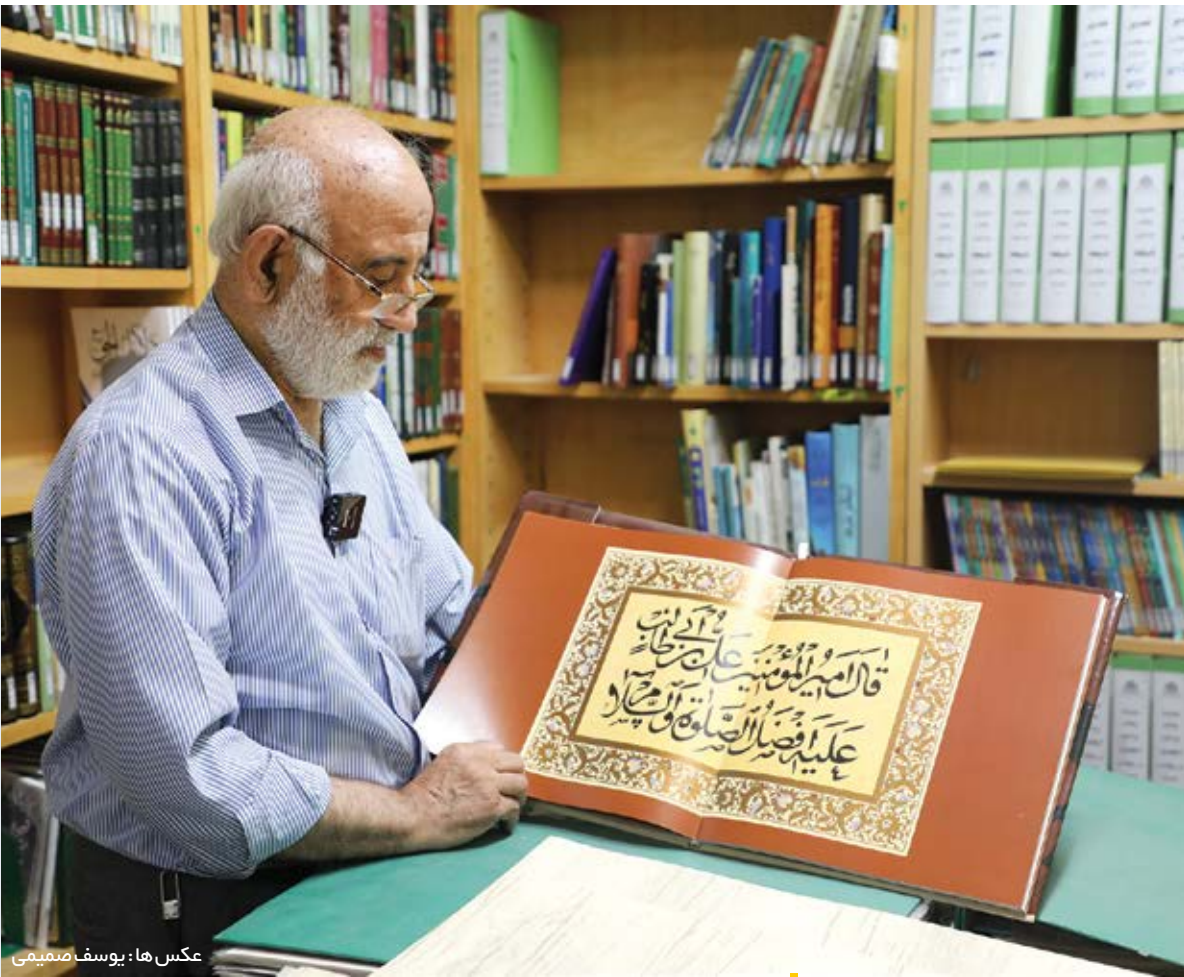
مریم رستگار | روزنامه نگار

غدير تجلیگاه
نام و یاد
علی(ع)
اسمیت؛

پرونده

شخصیتی که

چون دریای پهناور تمام جهان هستی را در بر گرفته و هر آنچه تاکنون درباره ایشان گفته و نوشته شده باز هم توانسته حق مطلب را در مورد تمام ابعاد شخصیتی اش ادا کند. در این میان محمد مجتهدی در کوجه پس کوجه های محله قدیمی بازار چه سراب مشهد یکی از جامع ترین کتابخانه های تخصصی امیرالمومنین علی (ع) در سطح جهان را با بیش از ۲۸ هزار جلد کتاب و اسناد و منابع گوناگون اداره می کند. در ادامه با این دبیر باز نشسته که خودش را کارگر امیرالمومنین (ع) می داند، گفت و گویی داشتیم.

عکس ها: یوسف ضمیمی

سفر به دور دنیا برای گردآوری منابع

مجتهدی برای گردآوری این مجموعه زحمت زیادی کشیده است. وی می گوید: «برای تهیه این کتاب ها به کشورهای مختلف خاور میانه بارها سفر و در نمایشگاه های مختلف بین المللی کتاب شرکت کردم، البته اگر نمی توانستم به دلایل مختلف به کشوری سفر کنم، سعی می کردم در آن کشورها افراد علاقه مند به ائمه را پیدا کنم تا آن ها کتاب ها را برایم بفرستند». مجتهدی ادامه می دهد: «درصد بیشتر کتاب های این کتابخانه را خوانده ام و تقریبا به کلیات تمام کتاب ها مسلط هستم. البته شخصیت امیرالمومنین آن قدر والاست که من خودم را در حدی نمی بینم که در مورد ایشان صحبت کنم. فقط در این مدت متوجه شدم در معرفی ایشان خیلی کم کاری کردیم و در حق دومین شخصیت بزرگ عالم واقعا ضعیف عمل کردیم. از هر زاویه ای نگاه کنیم ایشان نقش تعیین کننده دارند و تک بعدی نیستند. در منابعی که دوست و دشمن نوشته اند به شخصیت والای آن حضرت اقرار کرده اند. شناخت جامعه از شخصیت هدایتی امیرالمومنین (ع) خیلی پایین است بیشتر به عنوان یک چهره دینی و مقدس شناخته می شوند.»

بیشتر کتاب های جدید کپی است

مدیر و موسس کتابخانه تخصصی امیرالمومنین با اشاره به این که برای هر روز نگه داشتن منابع کتابخانه مدام باید در حال تحقیق باشد و کتاب های جدید را خریداری کند، گفت: «در نمایشگاه اخیر تهران، ۶۰ میلیون تومان کتاب خریدم هر چند از کیفیت آن ها راضی نبودم، سطح مطالب خیلی پایین و بیشتر کپی برداری است، قیمت ها خیلی بالاست. سال ۱۳۷۲، همه وراث پدرم ۳ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان به من پول دادند که من مقدمات کار را شروع کنم و تا سال ۷۹ که رسما کتابخانه افتتاح شد. من با آن پول ۴ هزار جلد کتاب تهیه کردم اما حالا با این پول ۱۱ جلد کتاب می توان تهیه کرد!»

بی توجهی مسئولان فرهنگی به کتابخانه

«از مسئولان فرهنگی گویا به دارم که به جایگاه این کتابخانه توجهی ندارند، منابعی که در این کتابخانه وجود دارد در دنیا بی نظیر است و من می توانم با قاطعیت ادعا کنم اگر کسی کتابی در مورد امیرالمومنین (ع) بنویسد و منابع این کتابخانه را ندیده باشد من کتابش را قبول ندارم. اولویت من محققان هستند و من خودم را ملزم می دانم برای آن ها تمام منابع به روز را فراهم کنم. به دانشجویانی که به این جایی آیند می گویم این کتابخانه اسم دیگری هم دارد، کتابخانه «اتمام حجت» و یک دلیلی که همه مواع مثل وضویت و کارات را هم برداشتم همین است که همه بتوانند از این منابع استفاده کنند و بهانه ای وجود نداشته باشد.»

به لطف امام زنده ام

وی با اشاره به برکات این کتابخانه در زندگی شخص اش گفت: «من سال ۱۴۰۰ تصادف سختی کردم که اگر احسان و لطف امیرالمومنین (ع) نبود من الان زنده نبودم.» مجتهدی در پایان صحبت هایش افزود: دوفقر در تاسیس این کتابخانه کمک بزرگی به من کردند یکی حاج آقا رضا پسر علامه امینی که تمام تجربیات خود را در اختیار من گذاشتند و دیگری مرحوم فولاد کار که مکان کتابخانه را به دادند تا کتابخانه را در این جا دایر کنم. مرحوم به من گفت ملکی دارد که منزل مادرش بوده و آرزو داشته است این مکان را تبدیل به کتابخانه کند. او پیشنهاد کرد کتابخانه در این ملک مستقر شود. سال ۹۱ بعد از شهادت ایشان و همسرشان در حادثه تروریستی کربلا، فرزندان مرحوم هم با تداوم این وقف موافقت کردند.

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

پنج شنبه • ۲۲ خرداد ۱۴۰۴

۱۶ ذی الحجه ۱۴۴۶ • ۱۲ زوئن ۲۰۲۵

شماره ۲۱۷۹۱

۳۰۱۰

خاندان سادات رضوی

خادمان اصیل شهر امام رضا(ع)

آشنایی با سلسله سادات رضوی که نسل اندر نسل در به اشکال مختلفی مثل سقایی برای زائران در حرم و... خدمت کرده اند

علیرضا کاردار | روزنامه نگار

سادات رضوی به نسل سیدهای منسوب به امام رضا(ع) گفته می شود که پس از مهاجرت جناب موسی مُبرقع به قم، به این شهر وارد شدند و از این شهر به شهرهای دیگر ایران و مخصوصا مشهد عزیمت کردند. آن ها در مشهد به موقعیت های بزرگ اجتماعی دست یافته و بانیان خیر بوده اند و هستند. درباره این

سادات کتاب جامعی به نام «سادات رضوی در مشهد از آغاز تا پایان قاجاریه» توسط ابوالفضل حسن آبادی هم نوشته شده که بخشی از اطلاعات این مطلب از آن برداشته شده است. به بهانه عید غدیر، بیشتر با این خاندان سادات آشنا می شویم.

اول موقوفات سادات رضوی، وقف بر اولاد ذکور داشته و امامیزا ابراهیم رضوی علاوه بر اولاد ذکور، اولادانثرا نیز در وقف نامه قید کرده است و همچنین سادات رضوی ساکن مشهد که از نواد این موقوفه استفاده کنند. متولی موقوفات سادات رضوی برابر وقف نامه باید از نسل دو واقف باشد. «در زمان شاه عباس، میرزا ابوطالب رضوی و میرزا ابوالقاسم رضوی در مشهد ارج و احترام زیادی داشتند و به طور کل خاندان رضوی مورد احترام شاه عباس بودند. همین امر سبب شد تا این خانواده روز به روز گستر دفتر شود. مقبره میرزا ابراهیم رضوی در مشهد است. سابقه این موقوفه به ۵۰۰ سال پیش یعنی عصر صفویان برمی گردد. او در سال ۱۰۴۲ ق وفات کرد و در در ملکی که متعلق به خودش بود، دفن شد. مقبره میرزا ابراهیم در مجاورت بوستان کوهسنگی در دامنه کوه و انتهای خیابان بهشتی، در محیطی باصفا قرار دارد. گفته می شود مقبره میرزا ابراهیم رضوی تنها بنیاد گار تاریخی از دوره شاه صفی در مشهد است.

نقش سادات رضوی در آب رسانی به حرم مطهر

از آن جا که مشهد در منطقه ای کم آب قرار داشته دارد، تأمین آب مورد نیاز شهروندان و زائرانش از گذشته مورد توجه و یکی از دغدغه های اصلی مردم بوده است. به اضافه این که آب رسانی به بارگاه امام رضا(ع) هم از گذشته مسئله مهمی بوده است. به عنوان مثال قنات سناباد یکی از موقوفات حرم مطهر است. با گسترش شهر و به تبع آن گسترش این حرم مطهر و افزایش زائران، حوض ها و آب انبار های زیادی ساخته شد که از بر ف و باران، آب قنات سناباد و قنات های دیگر پر می شد و مورد استفاده زائران و مجاوران قرار می گرفت. نهر گناباد از چشمه گیلان در ۵۰ کیلومتری مشهد بود که از بالاخیابان می آمد و از داخل صحن مطهر به طرف پایین خیابان می رفت. دهانه آن نهر حداقل ۳ متر بود، زمستان و تابستان همیشه آب داشت و روی این نهر آب تادهه ۴۰ باز بود. در جنوب غربی صحن انقلاب آب انبار بزرگی بود که مخازن بزرگی داشت و از نهر چشمه گیلان آبیگیری می شد. آبی که از بالاخیابان می آمد، آب انبار را از آب زلال این نهر پر می کرد. بیشترین مصرف آب سقاخانه از آب انبار این صحن بود که مسیر رفتن به آن جا قریب به چهل پله داشت. تعداد ۱۰ تا ۱۵ سقا زیر نظر سقا باشی مشک هایشان را از این آب انبار پر می کردند و وظیفه آن ها این بود که سنگاب سقاخانه همیشه پر آب باشد. در تابستان هم از یخدان های اطراف مشهد یخ می آوردند و در سقاخانه می ریختند تا آب سرد شود. در طول قریب به ۲۰۰ سال، آب رسانی به وسیله سقاها با مشک انجام می گرفت. چون آن زمان آب فراوان نبود و بسیار ارزش داشت، سقا باشی ها نظارت می کردند تا زائران با آن آب، وضو نگیرند. اما نکته جالب در این میان نقش سادات رضوی در آب رسانی به حرم مطهر است که از دیر باز در این زمینه مشغول بوده اند.

۲۸ هزار عنوان کتاب به ۵۲ زبان زنده دنیا

محمد مجتهدی در مورد تعداد کتاب های موجود در کتابخانه می گوید: «سال ها پیش شروع به جمع آوری کتاب های این کتابخانه کردم ولی تکوین کتابخانه دوره های خاصی را داشته و به همین سادگی نبوده. الان در این کتابخانه با توجه به تغییراتی که هر روز اضافه می شود، در حدود ۲۸ هزار جلد کتاب راجع به امیرالمومنین (ع) داریم. غیر از فارسی و عربی به ۵۲ زبان خارجی منابع مختلفی داریم. در سایت کتابخانه فهرست تمام کتاب ها بارگذاری شده. غیر از کتاب، مقالات، پایان نامه ها، روز نامه ها، ویژه نامه ها و... راهم که در مورد امیرالمومنین (ع) نوشته شده جمع آوری کردیم. در واقع می توان گفت مجموع منابع ما میلیونی است.» وی ادامه می دهد: «گردآوری منابع کتابخانه بر ۶ محور اصلی زندگانی حضرت علی (ع)، فضایل و مناقب، سخنان، غدیر، امامت و شیعه صورت گرفته است و در ارتباط با این موضوعات اصلی، برای فعالان در عرصه پژوهش و تحقیق، زیر مجموعه هایی چون مستصران، زبان خارجی، کودکان و نوجوان، نویسندگان غیرمسلمان، شعر، ادعیه و زیارات، تاریخ و بخش تصویر نسخ خطی نیز تفکیک شده است. چیش کتاب ها نیز به شکل سنتی است.»

اولین و جامع ترین کتابخانه تخصصی جهان

«این کتابخانه اولین کتابخانه تخصصی در حوزه ائمه (ع) است. با اطلاعاتی که من کسب کردم و سفرهایی که داشتم این کتابخانه جامع ترین کتابخانه در مورد امیرالمومنین (ع) در سطح دنیاست. بعضی کتابخانه ها مثل کتابخانه مرحوم علامه امینی در نجف یا کتابخانه اصفهان به نام امیرالمومنین (ع) است اما کتاب های آن ها فقط اختصاص به آن حضرت ندارد و کتابخانه های عمومی است. آثار تمام نویسندگان با هر دیدگاهی در این جا گردآوری شده تا جایی که به خط فرم های تشیع و امامت وارد نشود.»

امیرالمومنین (ع) کار فرماست و من کارگرم

از مجتهدی در مورد دشواری های جمع آوری کتاب ها و مدیریت کتابخانه می پرسم که می گوید: «دلم نمی خواهد دشواری های را که برای جمع آوری و نگهداری کتاب های این کتابخانه داشتیم و داریم بازگو کنم، چون دیدگاهم این است که هر چه انجام شده با لطف و احسان امیرالمومنین (ع) بوده است. به طور خلاصه باید بگویم ایشان کار فرماست و من کارگرم. اتفاقاتی که این جا افتاده، منابعی که به کتابخانه آمده که از توان من چه از نظر تحصیلی و چه از نظر کارکردی خارج بوده است. هر کتابی به این جا هدیه شده به نام خود حضرت بوده است.»

مدیون شاگردانم هستم

«بانی اولیه این کتابخانه پدر مرحومم است، ایشان وصیت کرد ثلث اموالش در برای کارهای خیر مصرف شود و من با توجه به این که دبیر بودم و از کمبودهای فرهنگی آگاهی داشتم، تصمیم گرفتم این اثریه را در مسیر ساخت کتابخانه تخصصی صرف کنم. این کتابخانه را علما و فضلا درست نکردند، من دبیر دبیرستان های مشهد و با شاگردانم این جا را درست کردم. در واقع باید این طور بگویم که همه می گویند ما مدیون استادان خود هستیم ولی من باید بگویم من مدیون شاگردانم هستم چون زمینه را برایم فراهم و خیلی کمک کردند.»